

**Toshkent irrigatsiya va qishloq xojaligini mehanizatsiyalash
muhandislari instituti**

MAVZU: AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA ULARNING TURLARI

“Ахборот технологиялари” кафедраси
доценти Каримова Хабиба Хамдамовна
xkarim_60@mail.ru

Reja:

- 1. Axborot texnologiyalari haqida umumiy ma'lumot.*
- 2. Axborot texnologiyalari rivojlanish bosqichlari.*
- 3. Axborot texnologiyalari turlari.*

Ўзбекистонда Ахборотлаштириш соҳасидаги асосий Қонунлар

Ахборот-кутубхона фаолияти тўғрисида (2011 й.)

Электрон тижорат тўғрисида (2004 й.)

Электрон ҳужжат айланиши тўғрисида (2004 й.)

Ахборотлаштириш тўғрисида (2003 й.)

Электрон рақамли имзо тўғрисида (2003 й.)

Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида (2002 й.)

Телекоммуникациялар тўғрисида (1999 й.)

Электрон ҳисоблаш машиналари учун яратилган дастурлар ва маълумотлар базаларининг ҳуқуқий ҳимояси тўғрисида (1994 й.)

1. AXBOROT TEXNOLOGIYALARI HAQIDA UMUMIY MA”LUMOT

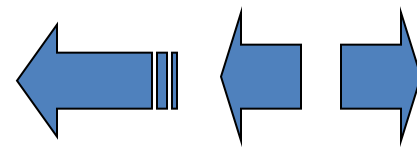
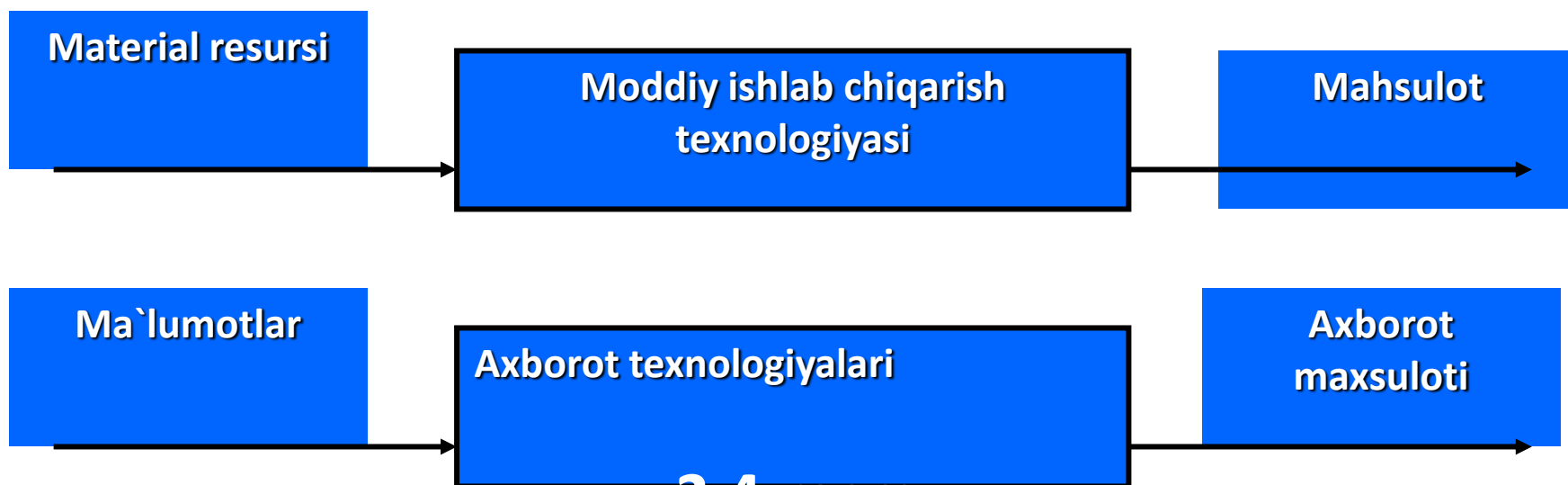

Texnologiya so‘zi grekchadan san‘at, ustalik, malaka ma’nosini anglatadi.

Texnikada **texnologiya** - ma’lum kerakli material mahsulotni hosil qilish uchun usullar, metodlar va vositalar yig‘indisidan foydalanadigan jarayon tushuniladi.

Texnologiya ob‘ek-tining dastlabki, boshlang‘ich holatini o‘zgartirib, yangi, oldindan belgilangan talabga javob beradigan holatga keltiradi.

Axborot texnologiyasi — bu axboriy ma'lumotni bir ko'rinishdan ikkinchi, sifat jihatidan yangi ko'rinishga keltirish, axborotni yig'ish, qayta ishlash va uzatishning usul va vositalari majmuasidan foydalanish jarayonidir.

Ushbu holda ham «texnologiya» tushunchasining ma'nosi saqlanib qolinadi.

Faqat unga «axborot» soʻzini qoʻshiladi. Bu narsa axborotni qayta ishlash natijasida moddiy mahsulotni emas, balki axborotnigina olish mumkinligini aniqlab turadi.

Moddiy ishlab chiqarish texnologiyasining maqsadi insonning talabini qondiradigan yangi mahsulot ishlab chiqarishdan iborat.

Axborot texnologiyasining maqsadi esa insonning biror-bir ishni bajarishi uchun zarur bo'lgan, uni tahlil etish va u asosida **qaror qabul qilishi kerak bo'lgan yangi axborotni ishlab chiqarishdan iborat.** Turli texnologiyalarni qo'llab, bitta moddiy resurslardan turli mahsulotlar olish mumkin. Axborot texnologiyalariga nisbatan ham aytish mumkin.

Moddiy ishlab chiqarishda turli maxsus jixozlar, stanoklar, uskunalar va boshqalar ishlatiladi.

Axborot texnologiyalari uchun ham o‘zining «uskunalari», vositalari mavjud. Bular kseroks, telefaks, faks, skaner va boshqa vositalardir va mahsus dasturiy vositalardir. Bu vositalar orqali axborotga ishlov berilib, o‘zgartiriladi, saklanadi, uzatiladi va h.k., yani ozini mahsus texnik va dasturiyi ta’minoti mavjud.

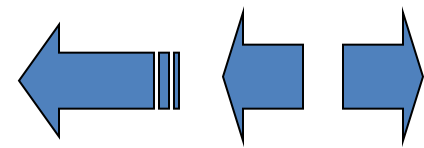

2.Axborot texnologiyalari rivojlanish bosqichlari

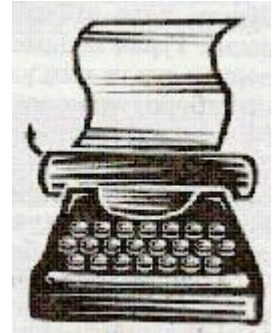

Axborot texnologiyalari jamiyat axborot resurslaridan oqilona foydalanishning eng muhim usullaridan biri bo'lib, bir necha evolyutsion bosqichlarni bosib o'tdi.

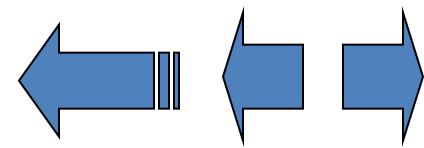
1-bosqich. XIX asrning ikkinchi yarmigacha davom etgan. Uning vositasi: pero, siyohdon, kitob. Kommunikatsiya, ya'ni aloqa odamdan odamga yoki pochta orqali xat vositasida amalga oshirilgan.

2-bosqich. XIX asrning oxiri, unda «Mexanik» texnologiya rivoj topgan. Uning asosiy vositasi yozuv mashinkasi, arifmometr kabilardan iborat.

3-bosqich. XX asr boshlariga mansub bo‘lib, «Elektromexanik» texnologiyalar bilan farq qiladi. Uning asosiy vositalari sifatida telegraf va telefonlardan foydalanilgan.

4-bosqich. XX asr o‘rtalariga to‘g‘ri kelib, «Elektron» texnologiyalar qo‘llanilishi bilan belgilanadi. Bu texnologiyalarning asosiy vositasi EHMlar va ular asosida tashkil etiladigan avtomatlashtirilgan boshqarish tizimlari va axborot izlash tizimlaridir.

5-bosqich. XX asr oxiriga to‘g‘ri keladi.

Bu bosqichda «Kompyuter» texnologiyalari taraqqiy etdi. Ularning asosiy vositasi turli maqsadlarga mo‘ljallangan dasturiy vositalarga ega bo‘lgan shaxsiy kompyuterlardir.

Axborot texnologiyalari turlari

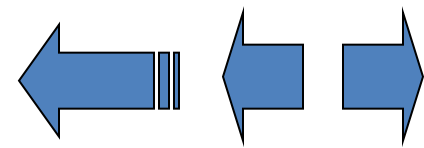
Axborot texnologiyalari bir necha turlarga bo'linadi:

1. *Ma'lumotlarga ishlov beruvchi axborot texnologiyalari.*

Ular ma'lum algoritmlar bo'yicha boshlang'ich ma'lumotlarga ishlov beruvchi masalalarni yechishga mo'ljallangan. Masalan, har bir firmada o'zining xodimlari haqidagi axborotga ishlov beruvchi axborot texnologiyasi albatta bo'lishi kerak.

2. *Boshqaruvchi axborot texnologiyalari.* Ularning maqsadi ish faoliyati qaror qabul qilish bilan bog'liq bo'lgan insonlarning axborotga bo'lgan talabini qondirishdan iborat. Boshqarishning axborot tizimlari tashkilotning o'tmishi, hozirgi holati va kelajagi haqidagi axborotni ham o'z ichiga oladi.

Offis(idora) axborot texnologiyasi.

Avtomatlashtirilgan offis zamonaviy axborot texnologiyalaridan bu — tashkilot ichidagi va tashqi muhit bilan kommunikatsion jarayonlarni kompyuter tarmoqlari va axborotlar bilan ishlovchi boshqa zamonaviy vositalar asosida tashkil etish va qo‘llab - quvvatlashdan iborat. Buning uchun maxsus dasturiy vositalar ham ishlab chiqilgan. Ulardan biri Microsoft Offise dasturlar paketidir.

Adabiyotlar:

1. «Компьютерлаштиришни янада ривожлантириш ва ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президенти фармони. 2002й. 30 май
- 2.«Ахборотлаштириш тўғрисида» Ўзбекистон Республикасининг қонуни. 11.12.2002.
3. «Электрон рақамли имзо тўғрисида» Ўзбекистон Республикасининг қонуни. 11.12.2002.
- 4.«Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида» Ўзбекистон Республикасининг қонуни. 12.12.2002.
- 5.Фуломов С.С. ва бошқалар: «Ахборот тизимлари ва технологиялари», Тошкент 2000.
- 6.«Информатика»,Учебник, Под ред. проф. Макаровой. М. 2002,770б.
7. Информационные Технологии www.inftech.ru (670 байт) • 28.08.2001
8. Портал "Информационно-коммуникационные технологии в образовании" ict.edu.ru
- 9.Информационные технологии www.itlegal.ru
- 10.Югорский НИИ Информационных Технологий www.uriit.ru